

مسائل حواله

(مسئله ۱) اگر شخص، طلبکار خود را حواله دهد که طلب خود را از دیگری بگیرد و طلبکار قبول نماید، بعد از آنکه حواله درست شد کسی که به او حواله شده بدهکار می‌شود، و طلبکار نمی‌تواند طلبی را که دارد از بدهکار اولی مطالبه نماید.

(مسئله ۲) در حواله، صیغه خاصی وجود ندارد و همین که بدهکار و طلبکار و شخص سوم از حواله آگاه شوند و بپذیرند حواله صحیح است.

(مسئله ۳) هر یک از حواله‌دهنده و حواله‌گیرنده و کسی که به او حواله شده باید عاقل، بالغ و دارای اختیار باشند و سفیه نباشند، همچنین نباید توسط حاکم شرع از تصرف در اموال منع شده باشند. ولی اگر حواله‌دهنده از تصرف در اموال منع شده باشد لیکن سر کسی که به حواله دهنده بدهکار نیست و از تصرف در اموالش منع نشده حواله دهد اشکال ندارد.

(مسئله ۴) برای صحت حواله لازم نیست آنچه حواله داده می‌شود «عین» باشد، بلکه اگر منفعت یا کاری که مباشرت شخص بدهکار در آن شرط نیست، مانند انجام نماز یا روزه یا دوختن لباس، حواله داده شود صحیح است.

(مسئله ۵) اگر بر کسی که بدهکار است حواله دهند احتیاط واجب آن است که حواله با رضایت و قبول او باشد، ولی حواله دادن بر کسی که بدهکار نیست در صورتی صحیح است که او قبول کند. همچنین اگر بخواهد به کسی که جنسی بدهکار است جنس دیگر حواله دهد تا او قبول نکند حواله صحیح نیست.

(مسئله ۶) موقعی که انسان حواله می‌دهد باید بدهکار باشد، پس اگر بخواهد وام بگیرد تا هنگامی که نگرفته و بدهکار نشده حواله صحیح نیست.

(مسئله ۷) مقدار حواله و جنس آن باید برای حواله‌دهنده و طلبکار معلوم باشد، پس اگر مبلغی پول و مقداری جنس به کسی بدهکار باشد و به طلبکار بگوید: یکی از این دو طلب را از فلانی دریافت کن، این حواله باطل است.

(مسئله ۸) اگر بدهی واقعا معین باشد، ولی بدهکار و طلبکار هنگام حواله دادن مقدار یا جنس آن را ندانند صحت حواله محل اشکال است، پس بنابر احتیاط اگر طلب کسی را در دفتر نوشته باشد پیش از دیدن دفتر حواله ندهد، بلکه اول دفتر را ببیند و به طلبکار مقدار طلبش را بگوید و بعد آن را حواله دهد.

(مسئله ۹) طلبکار می‌تواند حواله را قبول نکند، اگر چه کسی که به او حواله شده فقیر نباشد و در پرداختن حواله هم کوتاهی ننماید.

(مسئله ۱۰) اگر بر کسی حواله دهد که بدهکار نیست، چنانچه او حواله را قبول کند بنابر احتیاط واجب پیش از پرداختن حواله نمی‌تواند مقدار حواله را از حواله‌دهنده

بگیرد و اگر طلبکار طلب خود را به مقدار کمتری صلح کند، همان مقدار را می‌تواند از حواله‌دهنده مطالبه نماید.

(مسئله ۱۱) در حواله بر شخص بدهکار شرط نیست که بدهی او از نظر نوع یا جنس مثل بدهی حواله‌دهنده باشد، بلکه در صورت اختلاف در نوع یا جنس بدهی نیز، اگر بدهکار موافقت نماید، حواله صحیح است.

(مسئله ۱۲) هر گاه دیگری به صورت تبرّعی حواله او را پرداخت کند یا پرداختن آن را ضمانت نماید و طلبکار بپذیرد، از عهده کسی که به او حواله شده ساقط می‌شود.

(مسئله ۱۳) پس از آنکه حواله با همه شرایطش درست شد هیچ یک از حواله‌دهنده و کسی که به او حواله شده نمی‌توانند حواله را به هم بزنند، همچنین طلبکار هم نمی‌تواند حواله را به هم بزند و برای دریافت طلب خود به حواله‌دهنده مراجعه کند، مگر اینکه شخص ثالث در موقع حواله فقیراً باشد و طلبکار نداند که او فقیر است و بعد بفهمد، اگر چه در آن وقت غنی شده باشد، که در این صورت طلبکار می‌تواند حواله را به هم بزند و طلب خود را از حواله‌دهنده بگیرد.

(مسئله ۱۴) اگر بدهکار و طلبکار و کسی که به او حواله شده یا یکی از آنان برای خود حق به هم زدن حواله را قرار دهند، مطابق قراری که گذاشته‌اند می‌توانند حواله را به هم بزنند.

(مسئله ۱۵) اگر حواله‌دهنده خودش طلب طلبکار را بدهد، چنانچه به درخواست کسی که به او حواله شده و بدهکار هم بوده است پرداخته باشد می‌تواند چیزی را که داده از او بگیرد و اگر بدون درخواست او داده شود نمی‌تواند چیزی را که داده از او مطالبه نماید.

(مسئله ۱۶) کسی که بر او حواله شده است می‌تواند با موافقت طلبکار او را به شخص ثالثی حواله دهد، خواه شخص ثالث بدهکار باشد یا نه. شخص ثالث نیز با موافقت طلبکار می‌تواند او را بر دیگری حواله دهد.

^۱. «فقیر» در اصطلاح فقهی به کسی می‌گویند که مخارج سالیانه او و عائله‌اش مطابق شأن او تأمین نمی‌شود.